

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
MELCHIOR WATHELET
föredraget den 14 april 2016¹

Mål C-115/15

Secretary of State for the Home Department
mot
NA

(begäran om förhandsavgörande från Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (överrätten för England och Wales, avdelningen för tvistemål och förvaltningsmål, Förenade kungariket))

”Begäran om förhandsavgörande — Artiklarna 20 FEUF och 21 FEUF — Artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38 — Äktenskapsskillnad — Bibehållen uppehållsrätt för tredjelandsmedborgare som har vårdnaden av minderåriga barn som har medborgarskap i en annan medlemsstat i Europeiska unionen — Artikel 12 första stycket i förordning nr 1612/68”

I – Inledning

1. Kärnfrågan i förevarande mål är huruvida en tredjelandsmedborgare, som i egenskap av make till en unionsmedborgare tillsammans med denna vistades i en EU-medlemsstat, själv får stanna i denna stat om unionsmedborgaren har flyttat därifrån varaktigt och förfarandet om äktenskapsskillnad inletts efter det att unionsmedborgaren flyttat.

2. Domstolen har redan tidigare haft möjlighet att ta ställning till denna fråga i domen Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476). Till skillnad från det förstnämnda målet ägde dock flytten och därefter äktenskapsskillnaden i förevarande fall rum efter det att maken utsatts för våld i hemmet. Detta fall fångas visserligen upp av artikel 13.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG,² men domstolen har ännu inte haft tillfälle att tolka den bestämmelsen.

3. Den omständigheten att de två barn som befinner i mottagarlandet är unionsmedborgare och barn till en unionsmedborgare och en tredjelandsmedborgare ger även domstolen tillfälle att precisera kriterierna för bedömning av om ”någon berövas möjligheten att åtnjuta kärnan i sina rättigheter” som utvecklats i den praxis som introducerades genom domen Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124).

1 — Originalspråk: franska.

2 — EGT L 158, 2004, s. 77, och rättelser i EGT L 229, 2004, s. 35, och i EGT L 197, 2005, s. 34.

II – Tillämpliga bestämmelser

A – EUF-fördraget

4. I artikel 20 FEUF anges att ett unionsmedborgarskap införs och att varje person som är medborgare i en medlemsstat ska vara unionsmedborgare. Enligt artikel 20.2 FEUF ska unionsmedborgarna bland annat ha "rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier". I enlighet med artikel 20.2 andra stycket FEUF ska denna rättighet utövas "enligt de villkor och begränsningar som fastställs i fördragen och genom de åtgärder som beslutats med tillämpning av dessa".

5. I artikel 21 FEUF preciseras emellertid att varje unionsmedborgare visserligen ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, "om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförande av fördragen".

B – Direktiv 2004/38

6. I skäl 15 i direktiv 2004/38 anges att "[f]amiljemedlemmarna bör omfattas av ett rättsligt skydd för det fall att unionsmedborgaren avlider, skiljer sig, gifter sig eller när ett registrerat partnerskap upplöses. Med respekt för familjelivet och den mänskliga värdigheten samt för att under vissa förhållanden undvika missbruk, bör åtgärder vidtas för att säkerställa att familjemedlemmar som redan uppehåller sig inom den mottagande medlemsstatens territorium får behålla uppehållsrätten uteslutande på personlig grund".

7. I artikel 7 i direktiv 2004/38, vilken avser uppehåll för längre tid än tre månader, föreskrivs följande:

"1. Varje unionsmedborgare skall ha rätt att uppehålla sig inom en annan medlemsstats territorium under längre tid än tre månader om den berörda personen

- a) är anställd eller egenföretagare i den mottagande medlemsstaten, eller
- b) för egen och sina familjemedlemmars räkning har tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under vistelsen, samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten, ...

...

2. Upphållsrätten enligt punkt 1 skall även omfatta familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat när de följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten, förutsatt att unionsmedborgaren uppfyller villkoren i punkt 1 a, 1 b eller 1 c.

..."

8. I artikel 13.2 i direktiv 2004/38 anges följande:

"Utan att det påverkar tillämpningen av andra stycket skall äktenskapsskillnad, ogiltigförklaring av äktenskap eller upplösning av registrerat partnerskap som avses i artikel 2.[2] b inte leda till förlust av uppehållsrätten för unionsmedborgarens familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat

- a) om äktenskapet eller det registrerade partnerskap som avses i artikel 2[.2] b, när förfarandet för äktenskapsskillnad eller ogiltigförklaring av äktenskapet eller upplösning av det registrerade partnerskapet inleds, har varat i minst tre år, varav minst ett år i den mottagande medlemsstaten, eller
- b) om vårdnaden av unionsmedborgarens barn genom överenskommelse mellan makarna eller partnerna som avses i artikel 2.b eller genom ett domstolsbeslut har överlåtits på den make, maka eller partner som inte är medborgare i en medlemsstat, eller
- c) om detta är befogat med hänsyn till särskilt svåra omständigheter t.ex. att ha varit utsatt för våld i hemmet medan äktenskapet eller det registrerade partnerskapet bestod, eller
- d) om den make, maka eller partner som avses i artikel 2.b, som inte är medborgare i en medlemsstat, genom överenskommelse mellan makarna eller partnerna eller genom ett domstolsbeslut har rätt till umgänge med ett underårigt barn, förutsatt att domstolen har fastställt att denna umgängesrätt måste ske i den mottagande medlemsstaten och under så lång tid som krävs.

Innan personerna i fråga förvärvar permanent uppehållsrätt skall det fortfarande vara ett krav för uppehållsrätten att de kan visa att de är anställda eller egenföretagare eller har tillräckliga tillgångar för sig själva och sina familjemedlemmar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under sin uppehållsperiod, samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten, eller att de är medlemmar i en familj som redan är bildad i den mottagande medlemsstaten av en person som uppfyller dessa krav. Tillräckliga tillgångar skall vara sådana som anges i artikel 8.4.

Den uppehållsrätt som sådana familjemedlemmar har är uteslutande på personlig grund.”

9. I artikel 16.1 i direktiv 2004/38 föreskrivs slutligen att unionsmedborgare som har uppehållit sig lagligt under en fortlöpande period av fem år i den mottagande medlemsstaten ska ha permanent uppehållsrätt där. Enligt punkt 2 i samma artikel ska bestämmelsen ”också tillämpas på familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, men som lagligt har uppehållit sig tillsammans med unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten under en period av fem på varandra följande år”.

C – Förordning (EEG) nr 1612/68

10. I artikel 12 första stycket i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen³ föreskrivs att ”[b]arnen till en medborgare i en medlemsstat som är eller har varit anställd i en annan medlemsstat skall ha tillträde till denna stats allmänna skolor, lärlingsutbildning och yrkesskolekurser på samma villkor som medborgarna i denna stat, om barnen bor där”.

III – Bakgrund till det nationella målet

11. NA är pakistansk medborgare. I september 2003 gifte hon sig med KA i Karachi (Pakistan). Efter att ha varit bosatt i Tyskland hade han erhållit tyskt medborgarskap.

12. I mars 2004 flyttade paret till Förenade kungariket, och den 7 november 2005 beviljades NA ett uppehållstillstånd som gällde till den 21 september 2009.

3 — EGT L 257, 1968, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33.

13. Deras förhållande blev emellertid sämre och NA utsattes vid flera tillfällen för våld i hemmet. Med anledning av en misshandel av NA (då hon var gravid i femte månaden) lämnade KA makarnas hem i oktober 2006. I december 2006 flyttade han varaktigt från Förenade kungariket och återvände till Pakistan.

14. När KA var bosatt i Förenade kungariket var han antingen arbetstagare eller egenföretagare. Den 5 december 2006 begärde KA att de brittiska myndigheterna skulle upphäva NA:s uppehållstillstånd på grund av att han hade flyttat permanent till Pakistan. Han begärde att han skulle informeras om att uppehållstillståndet hade upphävts.

15. KA hävdade att han skilt sig från NA genom en "talaq"⁴ som utfärdades i Karachi den 13 mars 2007. I september 2008 ansökte NA om skilsmässa i Förenade kungariket. Slutgiltig dom om äktenskapsskillnad meddelades den 4 augusti 2009, och NA tilldelades vårdnaden om parets två döttrar.

16. MA är född den 14 november 2005 och IA den 3 februari 2007. Båda har tyskt medborgarskap och går i skola i Förenade kungariket sedan januari 2009 respektive september 2010.

17. NA framställde en ansökan om permanent uppehållstillstånd i Förenade kungariket, som avslogs.

18. NA överklagade avslagsbeslutet. Domstolen i första instans avlog överklagandet. Den 22 februari 2013 ändrade emellertid domstolen i andra instans, Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (överrätten, immigrations- och asylavdelningen), den första domen.

19. Domstolen i andra instans bekräftade först att NA inte hade en bibehållen uppehållsrätt på grundval av artikel 13.2 i direktiv 2004/38 av den anledningen att KA vid skilsmässan inte längre utövade de rättigheter som följer av fördraget i denna medlemsstat.

20. Domstolen fann däremot att hon hade uppehållsrätt dels enligt artikel 20 FEUF, med tillämpning av de principer som fastställdes i domen Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), dels enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68.

21. Eftersom det inte har bestritts att beslutet att vägra uppehållsrätt i Förenade kungariket för NA skulle innebära att hennes barn MA och IA skulle vara tvungna att lämna den medlemsstaten med henne av det skälet att hon har ensam vårdnad om barnen, biföll Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (överrätten, immigrations- och asylavdelningen) NA:s överklagande på grundval av denna bestämmelse med motiveringen att den avsedda utvisningen av MA och IA från Förenade kungariket utgör ett åsidosättande av deras rättigheter enligt artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen).

22. NA överklagade nämnda avgörande såvitt avser beslutet att vägra uppehållsrätt på grundval av artikel 13.2 i direktiv 2004/38. De brittiska myndigheterna överklagade även domen såvitt avser NA:s uppehållsrätt, dels på grundval av artikel 20 FEUF, dels på grundval av artikel 12 i förordning nr 1612/68. Övervägandena i domen avseende artikel 8 i Europakonventionen bestreds däremot inte.

23. Mot denna bakgrund beslutade Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (överrätten för England och Wales, avdelningen för tvistemål och förvaltningsmål) i de två avgöranden som meddelades den 17 juli 2014 respektive den 25 februari 2015 att vilandeförklara målen och ställa fyra tolkningsfrågor till EU-domstolen.

4 — Det rör sig om en form av ensidig äktenskapsskillnad som är laglig enligt pakistansk lagstiftning men som inte erkänns i Förenade kungariket.

IV – Begäran om förhandsavgörande och förfarandet vid domstolen

24. Genom beslut av den 25 februari 2015 som inkom till domstolen den 6 mars 2015 ställde Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (överrätten för England och Wales, avdelningen för tvistemål och förvaltningsmål) följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

- ”1) Måste en tredjelandsmedborgare som är före detta make till en unionsmedborgare kunna styrka att den före detta maken utövade rättigheter enligt fördraget i den mottagande medlemsstaten vid tidpunkten för makarnas skilsmässa för att ha rätt till bibehållen uppehållsrätt enligt artikel 13.2 i direktiv 2004/38?
- 2) Har en unionsmedborgare en rättighet enligt unionsrätten att uppehålla sig i en mottagande medlemsstat enligt artiklarna 20 och 21 FEUF i en situation där den enda medlemsstat där nämnda medborgare har uppehållsrätt är den stat i vilken han eller hon är medborgare men där en behörig domstol slagit fast att utvisning av honom eller henne från den mottagande medlemsstaten till den stat där han eller hon är medborgare skulle innebära ett åsidosättande av vederbörandes rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen eller artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan)?
- 3) Om den unionsmedborgare som avses i fråga 2 ovan är ett barn, ska då den förälder som är ensam vårdnadshavare till barnet anses ha en härledd uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten om barnet skulle vara tvunget att följa med denna förälder för det fall föräldern utvisades från den mottagande medlemsstaten?
- 4) Har ett barn uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten enligt artikel 12 i förordning (EEG) nr 1612/68 (nu artikel 10 i [Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen (EUT L 141, 2011, s. 1)]) om den förälder som är unionsmedborgare – och som har arbetat i den mottagande medlemsstaten – inte längre uppehåller sig i sistnämnda stat när barnet påbörjar sin skolgång i denna stat?

25. Skriftliga yttranden har getts in av NA, Aire Centre, Förenade kungarikets regering, den danska, den nederländska och den polska regeringen samt kommissionen. NA, Aire Centre, Förenade kungarikets regering och kommissionen yttrade sig dessutom vid förhandlingen den 18 februari 2016.

V – Bedömning

A – Huruvida tolkningsfrågorna är hypotetiska

26. Förenade kungarikets regering har hävdat att den andra och den tredje frågan som den hänskjutande domstolen ställt är hypotetiska och saknar betydelse för tvisten vid den nationella domstolen, eftersom NA och hennes barn redan har fått uppehållstillstånd i Förenade kungariket på grundval av artikel 8 i Europakonventionen. Den nederländska regeringen har anfört att detta konstaterande innebär att samtliga frågor som ställts är hypotetiska.

27. I detta avseende följer av fast rättspraxis att det – inom ramen för det samarbete mellan domstolen och de nationella domstolarna som har inrättats genom artikel 267 FEUF – uteslutande ankommer på den nationella domstol vid vilken tvisten anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet att, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet som är anhängigt vid den domstolen, bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen.⁵

5 — Se, för ett liknande resonemang, dom *Trespa International* (C-248/07, EU:C:2008:607, punkt 32).

28. Enligt ovannämnda rättspraxis ”presumeras nationella domstolars frågor om tolkningen av unionsrätten vara relevanta. Dessa frågor ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen på eget ansvar har lämnat och vars riktighet det inte ankommer på EU-domstolen att pröva”.⁶

29. I det nu aktuella målet är det emellertid inte uppenbart att de omständigheter som föranlett de frågor som ställts är rent hypotetiska.

30. Det kan nämligen inte uteslutas att det utifrån EU-domstolens svar på de olika frågor som ställts till den kan avgöras om NA är berättigad till vissa socialförsäkringsförmåner och icke-avgiftsfinansierade förmåner som hon aktuellt vägrats till följd av begränsningen av de rättigheter som följer av en uppehållsrätt som grundar sig på artikel 8 i Europakonventionen.⁷ En uppehållsrätt som direkt grundar sig på unionsrätten kan i vart fall innebära att NA ges en högre grad av rättssäkerhet.⁸

31. Mot denna bakgrund föreslår jag att domstolen slår fast att den hänskjutande domstolens frågor kan tas upp till sakprövning.

B – Inledande anmärkningar avseende artikel 16 i direktiv 2004/38

32. Den hänskjutande domstolen har begränsat sina frågor till att gälla tolkningen av artiklarna 20 FEUF och 21 FEUF, artikel 13.2 i direktiv 2004/38 och artikel 12 i förordning nr 1612/68.

33. Domstolen har emellertid redan haft tillfälle att – bland annat i ett mål avseende uppehållsrätt för en tredjelandsmedborgare som är släkting i rakt uppstigande led till en minderårig unionsmedborgare – klargöra att EU-domstolen trots detta får tillhandahålla den nationella domstolen alla uppgifter om unionsrättens tolkning som denna kan behöva för att avgöra målet, oavsett om den nationella domstolen har hänvisat till dessa i sina frågor eller ej.⁹

34. I det nu aktuella målet har kommissionen i sina skriftliga yttranden ifrågasatt om NA kan beviljas permanent uppehållsrätt på grundval av artikel 16.2 i direktiv 2004/38 sedan mars 2009.

35. Enligt artikel 7.2 i direktiv 2004/38 ska en familjemedlem till en unionsmedborgare som inte är medborgare i en medlemsstat beviljas uppehållsrätt under längre tid än tre månader när den följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten, förutsatt att unionsmedborgaren uppfyller villkoren i artikel 7.1 a, b eller c i direktiv 2004/38.¹⁰

36. En familjemedlem till en unionsmedborgare som inte är medborgare i en medlemsstat, men som lagligt har uppehållit sig ”tillsammans med unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten under en period av fem på varandra följande år” ska enligt artikel 16.2 i direktiv 2004/38 få permanent uppehållsrätt där.

6 — Dom Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591, punkt 32). Se även, bland många andra domar, dom Pujante Rivera (C-422/14, EU:C:2015:743, punkt 20 och där angiven rättspraxis) och dom Trespa International (C-248/07, EU:C:2008:607, punkt 33).

7 — Se, för ett liknande resonemang, de skriftliga yttranden som NA avgett (punkt 7).

8 — Se, för ett liknande resonemang, de skriftliga yttranden som Aire Centre (punkt 3) avgett.

9 — Se, för ett liknande resonemang, bland annat dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 20).

10 — Det vill säga är anställd eller egenföretagare i den mottagande medlemsstaten, eller för egen och sina familjemedlemmars räkning har tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under vistelsen, samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten eller bedriver studier som huvudsaklig sysselsättning (förutsatt att ovannämnda krav på tillgångar och sjukförsäkring är uppfyllda).

37. I det nu aktuella målet framgår emellertid av handlingarna i målet att NA ankom till Förande kungariket med KA, sin make, som är unionsmedborgare, i mars 2004. Det har för övrigt inte bestritts att KA fram till dess att han lämnade landet i december 2006 var arbetstagare eller egenföretagare. NA hade således fram till dess uppehållsrätt enligt artikel 7.2 i direktiv 2004/38.

38. Därefter konstaterades det även att NA hade ensam vårdnad om deras två barn (varav ett föddes innan KA lämnade makarnas hem), som är unionsmedborgare, eftersom de är tyska medborgare.

39. På grundval av de principer som domstolen slog fast i domen Zhu och Chen (C-200/02, EU:C:2004:639), tillerkändes NA i fortsättningen en oavbruten härledd uppehållsrätt genom sina barn.¹¹ Domstolen fann nämligen att de villkor som föreskrivs i direktiv 2004/38 för att ett barn som är unionsmedborgare ska ha uppehållsrätt i en medlemsstat i vilken det inte är medborgare är uppfyllda om *någon* (inte nödvändigtvis barnet, utan i det nu aktuella målet en av dess föräldrar) kan garantera att vederbörande uppfyller de ekonomiska kraven och andra krav som måste vara uppfyllda för att en unionsmedborgare som inte är yrkesverksam ska ha uppehållsrätt i en annan medlemsstat.¹²

40. Under dessa förhållanden fann domstolen att artikel 20 FEUF och direktiv 2004/38 ”medför en rätt till permanent uppehållstillstånd i värdmedlemsstaten för en minderårig i späd ålder som är medborgare i en medlemsstat och som omfattas av en adekvat sjukförsäkring samt står under vårdnad av en förälder, som är medborgare i ett tredje land och vars tillgångar är tillräckliga för att undvika att den förstnämnde ligger det sociala bidragssystemet i värdmedlemsstaten till last. *I ett sådant fall har den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet enligt samma bestämmelser rätt att bosätta sig tillsammans med barnet i värdmedlemsstaten.*”¹³

41. Av de förklaringar som NA:s ombud lämnat vid förhandlingen den 18 februari 2016 framgår att kraven på ”tillräckliga tillgångar” inte är uppfyllda i förevarande fall. Det ankommer emellertid på den nationella domstolen att pröva om dessa krav var uppfyllda mellan den tidpunkten då maken flyttade från Förenade kungariket och mars 2009, det vill säga den tidpunkt då NA var bosatt i Förenade kungariket sedan fem år. Om den hänskjutande domstolen fastställer att NA har ”uppehållit sig lagligt” under en fortlöpande period av fem år har hon enligt artikel 16 i direktiv 2004/38 vid den tidpunkten permanent uppehållsrätt där.

42. Till skillnad från de faktiska omständigheter som låg till grund för domarna Zhu och Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) och Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645) hade NA:s härledda uppehållsrätt eventuellt inte något samband med en och samma unionsmedborgares uppehållsrätt (dess barn). Den har sitt ursprung i makens uppehållsrätt och fortsätter därefter genom den uppehållsrätt som tillkommer hennes barn.

43. Det är i detta avseende riktigt att artikel 16.2 i direktiv 2004/38 ska tillämpas på ”familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, men som lagligt har uppehållit sig tillsammans med unionsmedborgaren”¹⁴ vilket skulle kunna innebära att den härledda rättigheten ska härröra från samma person.

44. Den omständigheten att olika anknytningsfaktorer till unionsmedborgarskap – dessutom inom samma familjeenhet – avlöser varandra i tiden är enligt min mening inte av sådan beskaffenhet att det kan ifrågasättas om en person uppehållit sig lagligt under en fortlöpande period av fem år. Det rör sig emellertid om ett centralt villkor i artikel 16 för att beviljas permanent uppehållsrätt.

11 — Dom Zhu och Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, punkterna 45–47). Se även dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 29).

12 — Se, för ett liknande resonemang, bland annat, dom Zhu och Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, punkterna 28 och 30, samt punkterna 41 och 47) och dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 27).

13 — Dom Zhu och Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 47). Min kursivering.

14 — Min kursivering.

45. Frågan uppkommer nämligen om det inte skulle vara paradoxalt att inte kräva att tredjelandsmedborgaren bor tillsammans¹⁵ eller till och med har "en verklig äktenskaplig samlevnad"¹⁶ med unionsmedborgaren, men förneka att det föreligger ett samband med unionsmedborgarskapet – i vilken uppehållsrätten har sitt ursprung – som fortsätter genom en annan person, i det nu aktuella målet genom hennes barn.

46. Enligt min mening verkar en bokstavstolkning av artikel 16.2 i direktiv 2004/38 följaktligen överdrivet sträng, trots att sammanhanget och målen med direktiv 2004/38 enligt domstolen utgör hinder för att tolka bestämmelserna i detta direktiv restriktivt.¹⁷

47. Dessutom ska i fullständighetens intresse påpekas att under förutsättning att NA hade tillräckliga tillgångar för att hennes äldsta dotter inte skulle bli en belastning för den mottagande medlemsstatens offentliga budget är kravet på att uppehålla sig under en period av fem år uppfyllt i förevarande mål sedan november 2010, eftersom MA är född den 14 november 2014.

C – Den första tolkningsfrågan

48. Den hänskjutande domstolen vill genom den första frågan få klarhet i huruvida en tredjelandsmedborgare som är före detta make till en unionsmedborgare måste kunna styrka att den före detta maken utövade rättigheter enligt fördraget i den mottagande medlemsstaten vid tidpunkten för makarnas skilsmässa för att ha rätt till bibehållen uppehållsrätt enligt artikel 13.2 i direktiv 2004/38.

49. I artikel 13 i direktiv 2004/38 regleras bibehållande av uppehållsrätt för familjemedlemmar vid äktenskapsskillnad, ogiltigförklaring av äktenskap eller upplösning av registrerat partnerskap (nedan kallat vid äktenskapsskillnad).

50. Denna bestämmelse har hittills enbart varit föremål för en enda begäran om förhandsavgörande.¹⁸ Det rörde sig om det fall som avses i artikel 13.2 första stycket a i direktiv 2004/38. I det fallet uppkom frågan om en tredjelandsmedborgare som hade skilt sig från en unionsmedborgare och vars äktenskap hade varat i minst tre år innan förfarandet för äktenskapsskillnad inleddes, varav minst ett år i den mottagande medlemsstaten, kunde ha bibehållen uppehållsrätt i den medlemsstaten om den make som är unionsmedborgare lämnade nämnda medlemsstat innan äktenskapsskillnaden.

51. Domstolen fann i sin dom att "uppehållsrätten för unionsmedborgarens make, som är tredjelandsmedborgare, endast kan bibehållas, med stöd av artikel 13.2 första stycket a i direktiv 2004/38, om den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren är bosatt är den 'mottagande medlemsstaten' i den mening som avses i artikel 2.3 i direktiv 2004/38 vid den tidpunkt då förfarandet för äktenskapsskillnad inleds".¹⁹

52. I det nationella målet ska domstolen denna gång pröva den situation som avses i artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38, det vill säga möjligheten för familjemedlemmar till unionsmedborgare som inte är medborgare i en unionsmedlemsstat att bibehålla uppehållsrätt vid äktenskapsskillnad "om detta är befogat med hänsyn till särskilt svåra omständigheter t.ex. att ha varit utsatt för våld i hemmet".

15 — Se, för ett liknande resonemang, dom Diatta (267/83, EU:C:1985:67, punkterna 20 och 22), och dom Iida (C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 58).

16 — Se, för ett liknande resonemang, dom Ogieriakhi (C-244/13, EU:C:2014:2068, punkterna 36, 38 och 47).

17 — Se, för ett liknande resonemang, dom Metock m.fl. (C-127/08, EU:C:2008:449, punkt 84).

18 — Dom Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476).

19 — Dom Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476, punkt 61). Min kursivering.

53. Frågan uppkommer om maken till en tredjelandsmedborgare som är unionsmedborgare måste ha uppehållit sig i den mottagande medlemsstaten fram till den tidpunkt då beslut om äktenskapsskillnad meddelades för att en tredjelandsmedborgare ska kunna göra gällande en bibehållen uppehållsrätt.

1. Den tolkning som ska göras enligt domen Singh m.fl.

54. I domen Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476) fann domstolen att en ansökan om äktenskapsskillnad som inges efter det att den make som är unionsmedborgare lämnat landet inte kan *återuppliva* uppehållsrätten för den make som är tredjelandsmedborgare, "eftersom det i artikel 13 i direktiv 2004/38 endast talas om 'bibehållen' befintlig uppehållsrätt".²⁰

55. Domstolen fann mot bakgrund av artiklarna 12 och 13 i direktiv 2004/38 att tredjelandsmedborgarens härledda uppehållsrätt upphör i samband med att maken som är unionsmedborgare lämnar den medlemsstat där de är bosatta för att bosätta sig i en annan medlemsstat eller i ett tredjeland.²¹

56. Den slog emellertid fast att uppehållsrätten för unionsmedborgarens make, som är tredjelandsmedborgare, endast kan bibehållas med stöd av artikel 13.2 första stycket a i direktiv 2004/38 om den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren är bosatt är den "mottagande medlemsstaten" i den mening som avses i artikel 2.3 i direktiv 2004/38 vid den tidpunkt då *förfarandet för äktenskapsskillnad inleds*.²²

57. Utifrån dessa tre punkter i domen Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476) kan logiken bakom tolkningen av artikel 13 i direktiv 2004/38 förstås.

58. I princip upphör uppehållsrätten för familjemedlemmar till en unionsmedborgare som inte är medborgare i en medlemsstat när den unionsmedborgare till vilken uppehållsrätten anknyter lämnar den mottagande medlemsstaten. Vissa händelser *inom ramen* för ett förfarande för äktenskapsskillnad, ogiltigförklaring av äktenskap eller upplösning av registrerat partnerskap gör det emellertid möjligt att bibehålla uppehållsrätten för familjemedlemmar.

59. Såsom nämligen framgår av domen Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476) medför inte äktenskapsskillnaden, ogiltigförklaringen av äktenskap eller upplösningen av registrerat partnerskap *i sig* att familjemedlemmarna bibehåller uppehållsrätten, utan detta följer av de särskilda situationer som anges i artikel 13.2 första stycket i direktiv 2004/38.

60. Det ska i detta avseende påpekas att kommissionen i sina kommentarer avseende artikel 13 i förslaget till direktiv 2004/38 redan anförde olika situationer som "*alternativa villkor*",²³ det vill säga att det räcker att en enda av dessa situationer föreligger för att uppehållsrätten ska bibehållas.

61. De situationer som avses i artikel 13.2 första stycket i direktiv 2004/38 ska följaktligen uppfattas som faktorer som medför att uppehållsrätten för en tredjelandsmedborgare som är make till en unionsmedborgare ska bibehållas.

20 — Punkt 67.

21 — Dom Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476, punkt 62).

22 — Dom Singh m.fl. (C-218/14, EU:C:2015:476, punkt 61).

23 — Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (KOM/2001/0257 slutlig, EGT C 270E, 2001, s. 150). Min kursivering.

62. Om ovannämnda make lämnar den mottagande medlemsstaten innan en av dessa händelser inträffar kan artikel 13 inte innebära att uppehållsrätten ”bibehålls”, eftersom denna redan har upphört. I de fall där den avresa som avses i artikel 12.3 däremot ägt rum efter det att en av de händelser som innebär att uppehållsrätt bibehålls enligt artikel 13.2 första stycket inträffat, och inte vid äktenskapsskillnad i strikt mening, har unionsmedborgarens avresa i ett senare skede ingen inverkan.

2. Förekomsten av ”särskilt svåra omständigheter” i den mening som avses i artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38

63. Vid tolkningen av en unionsbestämmelse ska enligt fast rättspraxis från domstolen inte bara dess lydelse beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i.²⁴

64. Det är inte möjligt att enbart med ledning av ordalydelsen av artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38 ge den nationella domstolen ett användbart svar på den första tolkningsfrågan.

65. Det ska dock påpekas att till skillnad från de övriga situationer som avses i första stycket, är det en tidigare händelse som används för att definiera de faktiska omständigheter som medför att uppehållsrätten bibehålls.

66. Artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38 ska nämligen tillämpas på våld i hemmet ”medan äktenskapet eller det registrerade partnerskapet bestod”. Det föreligger således nödvändigtvis ett tidsgap mellan våldet i hemmet som utlöser en tillämpning av bestämmelsen och äktenskapsskillnaden.

67. Dessutom kan de mål som eftersträvas av unionslagstiftaren fastställas på grundval av flera faktorer.

68. För det första anges i skäl 15 i direktiv 2004/38 uttryckligen att ”[f]amiljemedlemmarna bör omfattas av ett rättsligt skydd för det fall att [unionsmedborgaren] ..., skiljer sig, gifter sig eller när ett registrerat partnerskap upplöses”.

69. För det andra anges i kommissionens förklaringar avseende det förslag som ledde till antagandet av artikel 13 i direktiv 2004/38 att ”[s]yftet är att erbjuda ett visst rättsligt skydd för de personer vilkas vistelserätt är kopplad till familjebanden, i detta fall äktenskapet, och som därför riskerar att bli offer för utpressning i en skilsmässosituation”.²⁵

70. Risken att bli offer för utpressning i en skilsmässosituation eller nekas äktenskapsskillnad är enligt min mening särskilt framträdande vid våld i hemmet. En förlust av den härledda uppehållsrätten för den make som är tredjelandsmedborgare när unionsmedborgaren lämnat landet skulle kunna användas som ett påtryckningsmedel för att motsätta sig skilsmässa, trots att dessa omständigheter redan som sådana kan medföra en försvagning av offrets psykiska välbefinnande, och under alla omständigheter skapa rädsla för förövaren.

24 — Se, bland annat, dom Yaesu Europe (C-433/08, EU:C:2009:750, punkt 24), dom Brain Products (C-219/11, EU:C:2012:742, punkt 13), dom Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, punkt 34), och dom Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 35).

25 — Förslag till direktiv KOM(2001) 0257 slutlig.

71. Kravet på att den make som är unionsmedborgare faktiskt ska befinna sig i den mottagande medlemsstaten fram till äktenskapsskillnaden, eller i vart fall fram till dess att förfarandet om äktenskapsskillnad inleds, kan också äventyra tillämpningen av artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38 med hänsyn till risken för straffrättsliga sanktioner vid handlingar som utgör våld i hemmet.

72. Det kan nämligen inte uteslutas att den förövare som utför sådana gärningar försöker lämna det land där gärningarna har begåtts för att undkomma eventuellt straff, vilket medför att en tredjelandsmedborgare faktiskt berövas sin härledda uppehållsrätt. Ett förfarande om äktenskapsskillnad som inleds med anledning av våld i hemmet skulle emellertid samtidigt kunna leda till att handlingarna anmäls till rättsliga myndigheter.

73. En tolkning av artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38 som innebär att en tredjelandsmedborgare är skyldig att visa att en tidigare make/maka utövade rättigheter som följer av fördraget i den mottagande medlemsstaten vid äktenskapsskillnaden för att kunna bibehålla en uppehållsrätt skulle således uppenbart strida mot målet att uppnå rättssäkerhet som eftersträvas med bestämmelsen.

74. Som tidigare anförts kan "[m]ot bakgrund av sammanhanget och målen med direktiv 2004/38 ... bestämmelserna i detta direktiv inte tolkas restriktivt och får under alla förhållanden inte fräntas sin ändamålsenliga verkan".²⁶

75. En tolkning som kräver att en make till en unionsmedborgare ska befinna sig i den mottagande medlemsstaten fram till dess att förfarandet om äktenskapsskillnad inletts skulle inte enbart vara restriktiv, utan dessutom innebära att bestämmelsen fräntas sin ändamålsenliga verkan, vilken består i att förvandla den *härledda* uppehållsrätten för en familjemedlem till en unionsmedborgare till en personlig uppehållsrätt under särskilt skyddsvärda förhållanden.

76. Den omständigheten att en person är offer för våld i hemmet anses enligt unionslagstiftaren visserligen motivera förvandlingen av en härledd rättighet till en individuell rättighet, men erkännandet av en sådan rättighet kan inte enbart vara beroende av förövarens vilja att befinna sig i den mottagande medlemsstaten.

3. Slutsats i denna del

77. Även om artiklarna 12 och 13 i direktiv 2004/38 läses tillsammans kan inte äktenskapsskillnad, ogiltigförklaring av äktenskap eller upplösning av registrerat partnerskap i sig förstås som omständigheter som medför att uppehållsrätten ska bibehållas.

78. Dessa specifika situationer som anges i rubriken till artikel 13 i direktiv 2004/38 utgör enbart en ram inom vilken en av de händelser som anges i punkt 2 i nämnda artikel kan inträffa och i det fallet medföra att en make som är tredjelandsmedborgare ska bibehålla uppehållsrätten endast om unionsmedborgaren vid den tidpunkten fortfarande befinner sig i den mottagande medlemsstaten.

79. Vad närmare gäller den situation där det förekommer våld i hemmet och som avses i artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38 leder en teleologisk tolkning av denna bestämmelse till att förekomsten av våld i hemmet anses som en omständighet som medför att en tredjelandsmedborgare som är make till en unionsmedborgare ska bibehålla sin uppehållsrätt.

26 — Dom Metock m.fl. (C-127/08, EU:C:2008:449, punkt 84).

80. En annan tolkning skulle innebära att artikel 13.2 första stycket c i direktiv 2004/38 frånges sin ändamålsenliga verkan att säkerställa rättsligt skydd för offret av våldshandlingen, även om den föreslagna tolkningen för övrigt gjorts med beaktande av ordalydelsen i den omtvistade bestämmelsen.

81. Risken för missbruk som anges i skäl 15 i direktiv 2004/38 har avväjts i tillräcklig utsträckning tack vare skyldigheten enligt artikel 13.2 andra stycket enligt vilken det för uppehållsrätten för de personer som avses i första stycket är ”ett krav ... att de kan visa att de är anställda eller egenföretagare eller att de har tillräckliga tillgångar för sig själva och sina familjemedlemmar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under sin uppehållsperiod samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten, eller är medlemmar i en familj som redan är bildad i den mottagande medlemsstaten av en person som uppfyller dessa villkor”.

82. Mot denna bakgrund föreslår jag att domstolen ska besvara den hänskjutande domstolens första fråga på så sätt att det enligt artikel 13.2 första stycket punkt c i direktiv 2004/38, för det fall att äktenskapsskillnaden har föranletts av våld i hemmet, inte krävs att unionsmedborgaren som är make till tredjelandsmedborgaren själv uppehåller sig i den mottagande medlemsstaten enligt artikel 7.1 i direktivet vid äktenskapsskillnaden för att tredjelandsmedborgaren ska kunna behålla en personlig uppehållsrätt enligt denna bestämmelse.

D – Den andra och den tredje tolkningsfrågan

83. Den hänskjutande domstolen vill genom den andra frågan få klarhet i huruvida artiklarna 20 och/eller 21 FEUF utgör hinder för en medlemsstat att vägra att bevilja en unionsmedborgare uppehållsrätt i den medlemsstaten när en behörig domstol slagit fast att utvisning av honom eller henne till den stat där han eller hon är medborgare skulle innebära ett åsidosättande av artikel 8 i Europakonventionen eller artikel 7 i stadgan.

84. Den hänskjutande domstolens tredje fråga avser samma situation men för en tredjelandsmedborgare som har ensam vårdnad om en unionsmedborgare.

85. Ovannämnda frågor har behandlats gemensamt av samtliga parter som inkommit med yttranden, med undantag för Förenade kungariket. Jag anser även att de båda frågorna kan bedömas gemensamt mot bakgrund av domen Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645).

86. Detta mål rörde en jämförbar situation eftersom det avsåg barn som var unionsmedborgare, men som var födda i en medlemsstat där de inte var medborgare, där fadern var unionsmedborgare och modern tredjelandsmedborgare. I den domen valde domstolen emellertid att i första hand behandla frågan mot bakgrund av artikel 21 FEUF, trots att enbart artikel 20 FEUF hade åberopats av den hänskjutande domstolen.²⁷

1. Domen Alokpa och Moudoulou avseende artikel 21 FEUF

87. I domen Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645), erinrade domstolen om att – i en situation vilken rörde en unionsmedborgare som var född i mottagarmedlemsstaten och inte hade utövat sin rätt till fri rörlighet – uttrycket ”har tillräckliga tillgångar”, vilket förekommer i artikel 7.1 b i direktiv 2004/38, enligt vilken lagenligheten av ett uppehåll för längre tid än tre månader villkoras

27 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkterna 20, 21 och 32).

”skulle tolkas så, att det är tillräckligt att unionsmedborgarna kan förfoga över sådana tillgångar, utan att det i denna bestämmelse uttrycks något krav på tillgångarnas ursprung. Tillgångarna kan således, enligt domstolen, exempelvis komma från en tredjelandsmedborgare som är förälder till de aktuella unionsmedborgarna som är barn i låg ålder”.²⁸

88. Det följer av detta konstaterande att det föreligger en fast rättspraxis av vilken det framgår att ”[n]är det av artikel 21 FEUF och direktiv 2004/38 följer en rätt att uppehålla sig i den mottagande medlemsstaten för ett barn i låg ålder som är medborgare i en annan medlemsstat och uppfyller villkoren i artikel 7.1 b i direktivet har ... även den förälder som har den faktiska vårdnaden över denna medborgare enligt samma bestämmelser rätt att uppehålla sig med barnet i den mottagande medlemsstaten”.²⁹

89. ”En minderårig unionsmedborgares uppehållsrätt skulle [nämligen] förlora all ändamålsenlig verkan om denna medborgares förälder, oavsett om föräldern är medborgare i en medlemsstat eller i ett tredjeland, som har den faktiska vårdnaden om unionsmedborgaren inte tilläts uppehålla sig tillsammans med unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten. Möjligheten för ett barn i låg ålder att utöva uppehållsrätten förutsätter nämligen med nödvändighet att barnet har rätt att åtföljas av den person som har den faktiska vårdnaden om det och följaktligen att denna person kan bo tillsammans med barnet i den mottagande medlemsstaten under den tid som barnet uppehåller sig där.”³⁰

90. Eftersom sakomständigheterna i målet vid den nationella domstolen liknar ovannämnda sakomständigheter finns det enligt min mening inte något skäl att avvika från denna fasta rättspraxis och följaktligen från principen att det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva om NA:s barn uppfyller villkoren i artikel 7.1 i direktiv 2004/38 och således har en rätt att uppehålla sig i den mottagande medlemsstaten på grundval av artikel 21 FEUF.³¹

91. Det ska således ”i synnerhet pröva[s] huruvida barnen, själva eller genom sin mor, har tillräckliga tillgångar och en sjukförsäkring i den mening som avses i artikel 7.1 b i direktiv 2004/38”.³²

92. Domstolen har i motsatt fall slagit fast att artikel 21 FEUF inte utgör hinder för att en tredjelandsmedborgare nekas uppehållsrätt, trots att denna har ensam vårdnad om barn i låg ålder, vilka är unionsmedborgare som bor med tredjelandsmedborgaren i en medlemsstat utan att vara medborgare i denna stat.³³

93. En eventuell tillämpning av artikel 7 i stadgan (och/eller artikel 8 i Europakonventionen) påverkar enligt min mening inte detta resonemang, eftersom den särskilt rör rätten till fri rörlighet som slås fast i artikel 21 FEUF ”om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförande av fördragen”, såsom artikel 7 i direktiv 2004/38.³⁴

28 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 27, som hänvisar till punkterna 28 och 30 i dom Zhu och Chen, C-200/02, EU:C:2004:639).

29 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 29, som hänvisar till punkterna 46 och 47 i dom Zhu och Chen, C-200/02, EU:C:2004:639).

30 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

31 — Se, för ett liknande resonemang, dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

32 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

33 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 31 samt domslutet).

34 — Generaladvokaten Mengozzi prövade även huruvida bestämmelserna i stadgan kan föranleda en mindre strikt tolkning av villkoren i artikel 7.1 i direktiv 2004/38, eller till och med att man underlåter att beakta dem, i syfte att säkerställa respekten för familjelivet som slås fast i artikel 7 i stadgan (se generaladvokaten Mengozzis förslag till avgörande i målet Alokpa och Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:197, punkt 34). Hans förslag till avgörande liknade mitt eftersom han fann att ”[d]etta [emellertid inte] förefaller ... riktigt genomförbart, eftersom det skulle innebära att man bortser från de begränsningar av unionsmedborgarnas rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier som föreskrivs i artikel 21 FEUF” (punkt 35), och hänvisade i detta avseende till villkoren i direktiv 2004/38.

2. Domen Alokpa och Moudoulou avseende artikel 20 FEUF

94. Enligt artikel 21 FEUF är det visserligen inte tillåtet att villkorslöst tillerkänna uppehållsrätt för en tredjelandsmedborgare som har ensam vårdnad om minderåriga barn som är unionsmedborgare, men domstolen har funnit att artikel 20 FEUF har en självständig innebörd.

95. I domen Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645) anförde domstolen uttryckligen att den nationella domstolen på grundval av artikel 20 FEUF "även [måste] pröva huruvida en sådan uppehållsrätt ändå inte undantagsvis kan beviljas ...[den tredjelandsmedborgare som har ensam vårdnad om barnen] på den grunden att det unionsmedborgarskap som innehas av ... barn[en] annars skulle förlora sin ändamålsenliga verkan, till följd av att barnen, om modern nekades uppehållsrätt, rent faktiskt skulle vara tvungna att lämna unionen som helhet och således berövas möjligheten att rent faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger".³⁵

96. Det rör sig därvid i själva verket om grunden för den rättspraxis som inleddes genom domen Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), som har bekräftats och preciserats i ett antal senare domar.³⁶

97. Av ovannämnda rättspraxis följer att uppehållsrätt ska beviljas en tredjelandsmedborgare som är förälder till en unionsmedborgare på grundval av artikel 20 FEUF, förutsatt att beslutet att neka nämnda uppehållsrätt medför att unionsmedborgaren berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i sina rättigheter som unionsmedborgare genom att tvinga denne att lämna unionen som helhet.

98. Kriteriet för bedömning om "någon berövas möjligheten att åtnjuta kärnan i de rättigheter som ges" har fastställts tydligt sedan domen Dereci m.fl. (C-256/11, EU:C:2011:734).³⁷ Den fråga som ställs avser bedömningen: Ska skyldigheten att lämna unionen förstås rättsligt, eller konkret med hänsyn till omständigheterna?

3. Kriterierna för bedömning av skyldigheten att lämna unionen som helhet

99. Det är uppenbart att NA:s två barn i egenskap av tyska medborgare har rätt att bo i Tyskland. Om de skulle lämna Förenade kungariket och flytta till Tyskland skulle deras mor följaktligen ha en *härledd* uppehållsrätt i den senare medlemsstaten i enlighet med de principer som kan härledas ur domen Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124).³⁸

100. I annat fall skulle MA och IA vara tvungna att lämna unionen och följa med sin mor, sannolikt till Pakistan, vilket skulle beröva dem möjligheten att rent faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger.

101. En liknande situation låg till grund för domen Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645).

102. I det målet gjorde Alokpa gällande att om de luxemburgska myndigheterna beslutade att inte bevilja henne uppehållsrätt trots att hon var bosatt i den medlemsstaten med sina barn som var franska medborgare, så skulle det vara omöjligt för henne att flytta och uppehålla sig tillsammans med dem i Frankrike och hon skulle således vara tvungen att återvända till Togo.

35 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 33).

36 — Se dom McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277, punkt 47), dom Dereci m.fl. (C-256/11, EU:C:2011:734, punkterna 64, 66 och 67), dom Iida (C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 71), dom Ymeraga m.fl. (C-87/12, EU:C:2013:291, punkt 36), och dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 32). Se även analysen av utvecklingen av denna rättspraxis i generaladvokaten Szpunars förslag till avgörande i målen Rendón Marín och CS (C-165/14 och C-304/14, EU:C:2016:75).

37 — Se, bland annat, Nic Shuibhne, N., "(Some of) The Kids Are All Right", *C.M.L. Rev.*, 2012 (49), sidorna 349–380, framför allt s. 362; Lenaerts, K., "The concept of EU citizenship in the case law of the European Court of Justice", *ERA Forum*, 2013, sidorna 569–583.

38 — Se, för ett liknande resonemang, dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkterna 34 och 35).

103. Generaladvokaten Mengozzi fann att "[d]et [således] bör ... prövas huruvida verkställandet av ett sådant beslut kan leda till att unionsmedborgarna i praktiken blir tvungna att lämna unionen i den mening som avses i den rättspraxis som följer av domarna i ... målen Ruiz Zambrano och Dereci m.fl., vilket skulle beröva dem möjligheten att åtnjuta kärnan i de rättigheter som denna ställning ger dem".³⁹

104. I en senare dom konstaterade domstolen emellertid i linje med generaladvokaten Mengozzis bedömning att "Adzo Domenyo Alokpa i detta hänseende, i egenskap av mor till Jarel och Eja Moudoulou och i egenskap av den person som har haft den faktiska vårdsnaden om barnen sedan de föddes, [kan] ha en härledd rättighet att följa dem till och uppehålla sig tillsammans med dem i Frankrike".⁴⁰

105. Härav drog domstolen slutsatsen att "de luxemburgska myndigheternas beslut att inte bevilja Adzo Domenyo Alokpa uppehållsrätt [*i princip*] inte får ha den konsekvensen att hennes barn tvingas lämna unionen som helhet".⁴¹ Den anförde dock i samma punkt att det "emellertid ankommer på den hänskjutande domstolen att, *mot bakgrund av alla omständigheter i det nationella målet, pröva huruvida detta verkligen är fallet*".⁴²

106. Sistnämnda klagörande är enligt min mening mycket viktigt. Det är bara meningsfullt om det vid bedömningen av "om någon berövas möjligheten att åtnjuta kärnan i rättigheter" inte enbart är en rättslig fråga.

107. Domstolen har erkänt att de barn som är unionsmedborgare och den förälder som är tredjelandsmedborgare som har ensam vårdnad om barnen har en rättslig möjlighet, det vill säga en teoretisk möjlighet, att bo i den medlemsstat där barnen är medborgare.

108. Domstolen har emellertid uttryckligen överlåtit på den nationella domstolen att pröva om den mottagande medlemsstatens beslut "mot bakgrund av *alla omständigheter i det nationella målet*"⁴³ att inte bevilja uppehållsrätt för den förälder som är tredjelandsmedborgare inte kan innebära att dess barn tvingas att lämna unionen som helhet.

109. Av detta klagörande framgår dels att de omständigheter som ska beaktas nödvändigtvis är de faktiska omständigheterna,⁴⁴ dels att dessa kan äventyra den teoretiska möjligheten att inte behöva lämna unionen som helhet. Med andra ord kan den princip som följer av domen Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) "aktiveras på nytt" med hänsyn till den medlemsstat där barnen är medborgare.⁴⁵

110. Denna faktiska bedömning av om "någon berövas möjligheten att åtnjuta kärnan i de rättigheter som ges" är förenlig med den logik som sätts i förgrunden vid tolkningen av vad som avses med unionsmedborgarskap.

39 — Generaladvokaten Mengozzis förslag till avgörande i målet Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:197, punkt 52).

40 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 34).

41 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 35). Min kursivering.

42 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 35). Min kursivering.

43 — Dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 35). Min kursivering.

44 — I domen Dereci m.fl. (C-256/11, EU:C:2011:734), överlät domstolen på den nationella domstolen att avgöra om beslutet att inte bevilja en tredjelandsmedborgare uppehållsrätt inte innebar att familjemedlemmar berövas möjligheten att rent faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger. Som svar på viss kritik som riktades i delar av doktrinen i detta avseende, anförde Koen Lenaerts att frågan huruvida barnen måste följa Murat Dereci när han tvingas att lämna Österrike är en "clearly a factual question" (Lenaerts, K., "The concept of EU citizenship in the case law of the European Court of Justice", *ERA Forum*, 2013, s. 569–583, framför allt s. 575, fotnot 32). Jag kan enbart instämma i detta konstaterande.

45 — Uttrycket är hämtat från Anne Rigaux (Rigaux, A., "Regroupement familial", *Europe*, december 2013, kommentar 499).

111. Ställningen som unionsmedborgare är enligt domstolens fasta praxis avsedd att vara den *grundläggande* ställningen för medlemsstaternas medborgare.⁴⁶ Det kan således inte röra sig om ett tomt skal. Såsom generaladvokaten Szpunar nyligen har anfört "[skapar det n]är medborgarna i medlemsstaterna tillerkänns unionsmedborgarskap ... förväntningar samtidigt som det medför rättigheter och skyldigheter".⁴⁷

112. Om emellertid rätten att fritt röra sig och uppehålla sig i artiklarna 20 och 21 FEUF och i artikel 45 i stadgan uttryckligen anges utgöra en rättighet som tillkommer unionsmedborgare, kan det inte förnekas att den innebär att unionsmedborgaren eventuellt har ett faktiskt och varaktigt samband med en annan medlemsstat än den där han eller hon är medborgare som är viktigare eller mer betydande än sambandet med den medlemsstat där han eller hon är medborgare.

113. Unionsrätten kan enbart ge begreppet unionsmedborgarskap innehåll om skyddet för detta är kopplat till en ort till följd av förankringen till ett territorium och deltagandet i inte enbart det administrativa och ekonomiska livet i den mottagande medlemsstaten utan även i det sociala och kulturella livet.⁴⁸

114. Med andra ord kan möjligheten för en tredjelandsmedborgare och dess barn som är unionsmedborgare att flytta till den medlemsstat där de är medborgare inte enbart göras gällande abstrakt.⁴⁹

115. Det kan i förevarande fall konstateras att NA:s barn, även om de är tyska medborgare, inte har något samband med den medlemsstaten, i vilken de aldrig har bott och vars språk de inte behärskar. Eftersom de är födda och har gått i skolan i Förenade kungariket har deras medborgarskap *konstruerats* där.

116. Kommissionen har i sitt skriftliga yttrande påpekat att NA:s döttrar visserligen "i egenskap av tyska medborgare har en ovillkorlig uppehållsrätt i Tyskland, men det är ostridigt att det varken av dem eller av deras mor rimligen kan förväntas att de bor i det landet, och på denna grund fann de nationella domstolarna att de inte kunde avlägsnas från Förenade kungariket, utan att detta skulle innebära ett åsidosättande av Europakonventionen".⁵⁰

117. Om dessa uppgifter bekräftas av den hänskjutande domstolen anser jag således att det ankommer på den domstolen att tillerkänna MA och IA en uppehållsrätt i Förenade kungariket på grundval av artikel 20 FEUF och NA ska till följd därav erhålla en härledd uppehållsrätt. Om NA:s barn nekats denna rättighet skulle de berövas möjligheten att rent faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger. Enligt domen Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645), utgör artikel 20 FEUF hinder mot detta.⁵¹

46 — Se, bland annat, dom Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punkt 31), dom D'Hoop (C-224/98, EU:C:2002:432, punkt 28), dom Baumbast och R (C-413/99, EU:C:2002:493, punkt 82), dom Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, punkt 22), dom Orfanopoulos och Oliveri (C-482/01 och C-493/01, EU:C:2004:262, punkt 65), dom Pusa (C-224/02, EU:C:2004:273, punkt 16), dom Zhu och Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, punkt 25), dom Bidar (C-209/03, EU:C:2005:169, punkt 31), dom kommissionen/Österrike (C-147/03, EU:C:2005:427, punkt 45), dom Schempp (C-403/03, EU:C:2005:446, punkt 15), dom Spanien/Förenade kungariket (C-145/04, EU:C:2006:543, punkt 74), dom kommissionen/Nederländerna (C-50/06, EU:C:2007:325, punkt 32), dom Huber (C-524/06, EU:C:2008:724, punkt 69), dom Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104), dom Prinz och Seeberger (C-523/11 och C-585/11, EU:C:2013:524, punkt 24), och dom Martens (C-359/13, EU:C:2015:118, punkt 21).

47 — Generaladvokaten Szpunars förslag till avgörande i målen Rendón Marín och CS (C-165/14 och C-304/14, EU:C:2016:75, punkt 117).

48 — Se, i detta avseende, Azoulai, L., "Le sujet des libertés de circuler" i Dubout, É. och Maitrot de la Motte, A., *L'unité des libertés de circulation. In varietate concordia?*, Bruylant, 2013, sidorna 385–411, framför allt s. 408.

49 — Uttrycket är hämtat från generaladvokaten Szpunar (se hans förslag till avgörande i målen Rendón Marín och CS, C-165/14 och C-304/14, EU:C:2016:75, fotnot 109).

50 — Se punkt 36 i kommissionens skriftliga yttrande.

51 — Se, för ett liknande resonemang, dom Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645, punkt 36 och domslutet).

4. Inverkan av artikel 7 i stadgan och artikel 8 i Europakonventionen

118. Den hänskjutande domstolen har i sin andra fråga erinrat om att en behörig domstol har slagit fast att utvisning av unionsmedborgare, i förevarande fall av barn, från den mottagande medlemsstaten till den stat där de är medborgare, skulle innebära ett åsidosättande av vederbörandes rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen eller artikel 7 i stadgan.

119. Frågan uppkommer huruvida en sådan slutsats påverkar svaret på frågan.

120. Frågan vilken inverkan artikel 7 i stadgan och artikel 8 i Europakonventionen har på tillämpningen av artikel 20 FEUF har redan ställts till domstolen. I domen Dereci m.fl. (C-256/11, EU:C:2011:734) besvarade domstolen den på så sätt att ”om den hänskjutande domstolen, mot bakgrund av omständigheterna i de nationella målen, bedömer att det föreligger en situation som omfattas av unionsrätten, ska den pröva huruvida beslutet att neka klagandena uppehållsrätt strider mot rätten till respekt för privatlivet och familjelivet i artikel 7 i stadgan. Om den hänskjutande domstolen däremot bedömer att situationen inte omfattas av unionsrätten ska den göra en prövning med tillämpning av artikel 8.1 i Europakonventionen.”⁵²

121. Jag finner denna slutsats intressant. I domen Alokpa och Moudoulou (C-86/12, EU:C:2013:645) tvekade domstolen inte att slå fast att ”artiklarna 20 FEUF och 21 FEUF [ska] tolkas så, att de inte utgör hinder för att en medlemsstat nekar en tredjelandsmedborgare uppehållsrätt i medlemsstaten – trots att tredjelandsmedborgaren är ensam underhållsskyldig för barn i låg ålder, vilka är unionsmedborgare och sedan födseln bor med tredjelandsmedborgaren i den aktuella medlemsstaten utan att vara medborgare i denna stat och utan att ha utövat sin rätt till fri rörlighet – såvida unionsmedborgarna inte uppfyller villkoren i direktiv 2004/38 och ett sådant avslagsbeslut inte innebär att unionsmedborgarna berövas möjligheten att rent faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger”.⁵³

122. En fördragsbestämmelse utgör inte hinder för att en medlemsstat vägrar bevilja uppehållsrätt, under förutsättning att vissa villkor iakttas, vilket innebär att denna bestämmelse hypotetiskt är tillämplig.⁵⁴ I motsatt fall borde domstolen förklara sig sakna behörighet att besvara den fråga som ställts.

123. Det är således enligt min mening säkert att de frågor som sammanhänger med tillämpningen av artikel 20 FEUF och unionsmedborgarskapets inverkan på uppehållsrätten omfattas av unionsrättens tillämpningsområde.⁵⁵

124. Den hänskjutande domstolen har visserligen fastställt att det strider mot artikel 7 i stadgan (eller artikel 8.1 i Europakonventionen, eftersom dessa bestämmelser har samma innehåll) att utvisa en unionsmedborgare, men denna bedömning ska beaktas inom ramen för tillämpningen av artikel 20 FEUF och bedömningen av ”om någon berövas möjligheten att åtnjuta kärnan i de rättigheter som ges”.

52 — Punkt 72.

53 — Punkt 36 och domslutet.

54 — Se, för ett liknande resonemang, Carlier, J.-Y., ”La libre circulation des personnes dans l’Union européenne”, *Journal de droit européen*, 2014, sidorna 167–175, framför allt s. 174. Denna tolkning företräddes även av generaladvokaten Sharpston i målen O. m.fl. (C-456/12 och C-457/12, EU:C:2013:837). Generaladvokaten anförde att ”det [är] nödvändigt att betrakta en rättssituation genom stadgans ögon om, *men endast om*, en unionsrättslig bestämmelse ålägger medlemsstaten en positiv eller negativ skyldighet (oavsett om den skyldigheten uppkommer genom fördragen eller sekundärlagstiftningen)” (punkt 61). Detta är emellertid fallet i förevarande mål vad gäller artikel 20 FEUF, eftersom medlemsstaternas möjlighet att neka uppehållsrätt enligt denna bestämmelse *underställs* vissa villkor.

55 — Denna slutsats drogs även av generaladvokaten Szpunar i förslaget till avgörande i målen Rendón Marín och CS (C-165/14 och C-304/14, EU:C:2016:75, punkterna 119 och 120), som anförde att han är ”övertygad” om att unionsrätten är tillämplig på sådana situationer som omfattas av den rättspraxis som inleddes genom domarna Zhu och Chen (C-200/02, EU:C:2004:639), Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104), och Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124). ”I egenskap av unionsmedborgare har dessa barn följaktligen rätt att fritt röra sig och uppehålla sig i unionen, och varje begränsning av denna rätt omfattas av unionsrättens tillämpningsområde” (punkt 120).

125. Enligt min mening verkar det inte heller som om integreringen av artikel 7 i stadgan i den nationella domstolens analys avseende tillämpningen av artikel 20 FEUF kan medföra en utvidgning av unionsrättens tillämpningsområde i strid med artikel 51.2 i stadgan.

126. I själva verket utlöser det unionsmedborgarskap som föreskrivs i artikel 20 FEUF skyddet av de grundläggande rättigheterna, och närmare bestämt, i förevarande fall, artikel 7 i stadgan, och inte tvärtom.⁵⁶

5. Slutsats i denna del

127. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen ska besvara den andra och den tredje frågan från den hänskjutande domstolen på så sätt att artiklarna 20 FEUF och 21 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för en medlemsstat att neka en tredjelandsmedborgare uppehållsrätt i medlemsstaten – när tredjelandsmedborgaren är ensam underhållsskyldig för barn i låg ålder, vilka är unionsmedborgare och sedan födseln bor med tredjelandsmedborgaren i den aktuella medlemsstaten utan att vara medborgare i denna stat och utan att ha utövat sin rätt till fri rörlighet – såvida unionsmedborgarna uppfyller villkoren i direktiv 2004/38, eller, om så inte är fallet, ett sådant avslagsbeslut innebär att unionsmedborgarna berövas möjligheten att rent faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva med beaktande av samtliga omständigheter i förevarande mål. Om en behörig domstol slagit fast att utvisning av unionsmedborgarna strider mot artikel 7 i stadgan eller artikel 8.1 i Europakonventionen, ska detta beaktas av den nationella domstolen.

E – Den fjärde tolkningsfrågan

128. Den hänskjutande domstolen vill genom den fjärde frågan få klarhet i huruvida artikel 12 i förordning nr 1612/68 ska tolkas på så sätt att ett barn och följaktligen den förälder som har vårdnad om barnet har uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten när den förälder som är unionsmedborgare och som har arbetat i den medlemsstaten inte längre uppehåller sig i sistnämnda stat innan barnet påbörjar sin skolgång i denna stat.

129. Utifrån rättspraxis från domstolen kan denna fråga besvaras jakande.

130. Domstolen har konstaterat att "[e]tt barns rätt enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 till utbildning i värdlandet under bästa möjliga förhållanden medför med nödvändighet också att detta barn har en rätt att åtföljas av den person som handhar barnets dagliga omvårdnad, och således att den personen kan bo med barnet i värdlandet under den tid som utbildningen pågår. Ett beslut att avslå en ansökan om uppehållstillstånd för den förälder som handhar barnets omvårdnad när barnet utövar sin rätt till utbildning i värdlandets allmänna skolor utgör således en kränkning av denna rätt".⁵⁷

131. Barnen till en medborgare i en medlemsstat som arbetar eller har arbetat i den mottagande medlemsstaten och den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnen har således uppehållsrätt i den sistnämnda staten redan på grundval av artikel 12 första stycket i förordning nr 1612/68.⁵⁸

56 — Se, för ett liknande resonemang, Kochenov, D., "The Right to Have *What* Rights? EU Citizenship in Need of Clarification", *European Law Journal*, volym 19, 2013, sidorna 502–516, framför allt s. 511. Se även, generaladvokaten Sharpstons förslag till avgörande i målen O. m.fl. (C-456/12 och C-457/12, EU:C:2013:837, punkterna 62 och 63).

57 — Dom *Baumbast och R* (C-413/99, EU:C:2002:493, punkt 73). Se även dom *Teixeira* (C-480/08, EU:C:2010:83, punkt 39).

58 — Se, för ett liknande resonemang, dom *Ibrahim och Secretary of State for the Home Department* (C-310/08, EU:C:2010:80, punkt 59), dom *Teixeira* (C-480/08, EU:C:2010:83, punkt 36), och dom *Alarape och Tijani* (C-529/11, EU:C:2013:290, punkt 26).

132. I domen Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83) erinrade domstolen om ”att syftet med artikel 12 i förordning nr 1612/68 särskilt är att barn till en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat ska ha möjlighet att påbörja och i förekommande fall slutföra sin utbildning i den mottagande medlemsstaten, även om arbetstagaren inte längre är anställd där”.⁵⁹

133. Domstolen anförde även att ”[s]åsom följer av fast rättspraxis krävs enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 endast att barnet har bott med en av eller båda föräldrarna i en medlemsstat medan åtminstone en av föräldrarna var bosatt där som arbetstagare (dom [Brown (197/86, EU:C:1988:323)], punkt 30, och dom Gaal [(C-7/94, EU:C:1995:118)], punkt 27)”.⁶⁰

134. Domstolen anförde på ett tydligare sätt att ”[b]arnets uppehållsrätt enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 i den mottagande medlemsstaten för att utbilda sig där och uppehållsrätten för den förälder som har den faktiska vårdsnaden om barnet ... således inte [kan] underkastas kravet att en av barnets föräldrar var yrkesverksam som migrerande arbetstagare i den mottagande medlemsstaten *vid den tidpunkt då barnet påbörjade sin utbildning*”.⁶¹

135. I domen Ibrahim och Secretary of State for the Home Department fann domstolen att i ett fall där ett av barnen påbörjat sin skolgång *efter* det att en tidigare migrerande arbetstagare lämnat den mottagande medlemsstaten ”är rätten till likabehandling med avseende på utbildning inte begränsad till barn till migrerande arbetstagare. Den omfattar även barn till *före detta* migrerande arbetstagare”.⁶²

136. Det framgår således obestriddligen av ovannämnda rättspraxis att artikel 12 i förordning nr 1612/68 ska tolkas så, att ett barn och följaktligen den förälder som har ensam vårdnad om barnet har uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten när den förälder som är unionsmedborgare och som har arbetat i denna medlemsstat inte längre uppehåller sig där innan barnet påbörjar sin skolgång i den medlemsstaten.

137. Denna tolkning av artikel 12 i förordning nr 1612/68 är för övrigt förenlig med principen att denna bestämmelse ”inte skall tolkas restriktivt ..., och i vart fall inte på ett sådant sätt att den berövas sin ändamålsenliga verkan”.⁶³

138. För alla eventualiteter ska tilläggas att det av de omständigheter som låg till grund för domen Alarape och Tijani (C-529/11, EU:C:2013:290) framgår att ovan anförda principer även är tillämpliga på tredjelandsmedborgare som är släktingar i uppstigande led till unionsmedborgare.

VI – Förslag till avgörande

139. Mot bakgrund av vad som har anförts ovan föreslår jag domstolen att besvara tolkningsfrågorna från Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (öVERRÄTTEN FÖR ENGLAND OCH WALES, avdelningen för tvistemål och förvaltningsmål, Förenade kungariket) på följande sätt:

”1. För det fall att äktenskapsskillnaden har föranletts av våld i hemmet kräver artikel 13.2 första stycket punkt c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG,

59 — Dom Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83, punkt 51). Min kursivering. Domstolen hänvisade till punkt 69 i domen i målet Baumbast och R (C-413/99, EU:C:2002:493).

60 — Dom Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83, punkt 52).

61 — Dom Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83, punkt 74). Min kursivering.

62 — Dom Ibrahim och Secretary of State for the Home Department (C-310/08, EU:C:2010:80, punkt 39). Min kursivering.

63 — Dom Baumbast och R (C-413/99, EU:C:2002:493, punkt 73).

90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG inte att unionsmedborgaren som är make till tredjelandsmedborgaren själv uppehåller sig i den mottagande medlemsstaten enligt artikel 7.1 i direktivet vid äktenskapsskillnaden för att tredjelandsmedborgaren ska kunna behålla en personlig uppehållsrätt enligt denna bestämmelse.

- 2) Artiklarna 20 FEUF och 21 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för att en medlemsstat nekar en tredjelandsmedborgare uppehållsrätt i medlemsstaten – när tredjelandsmedborgaren är ensam underhållsskyldig för barn i låg ålder, vilka är unionsmedborgare och sedan födseln bor med tredjelandsmedborgaren i den aktuella medlemsstaten utan att vara medborgare i denna stat och utan att ha utövat sin rätt till fri rörlighet – såvida unionsmedborgarna uppfyller villkoren i direktiv 2004/38/EG, eller, om så inte är fallet, ett sådant avslagsbeslut innebär att unionsmedborgarna berövas möjligheten att rent faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva med beaktande av samtliga omständigheter i förevarande mål. Om en behörig domstol slagit fast att utvisning av unionsmedborgarna strider mot artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna eller artikel 8.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950, ska detta beaktas av den nationella domstolen.
- 3) Artikel 12.1 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen ska tolkas så, att ett barn och följaktligen den förälder som har ensam vårdnad om barnet har uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten när den förälder som är unionsmedborgare och som har arbetat i denna medlemsstat inte längre uppehåller sig där innan barnet påbörjar sin skolgång i den medlemsstaten.”